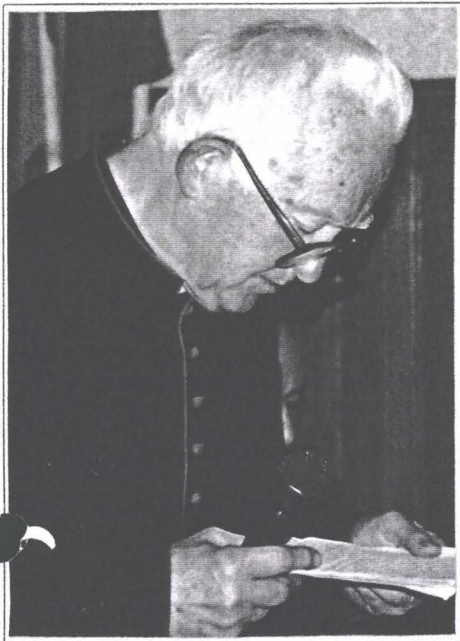

300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma, 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate

Sub înaltul patronaj al Cardinalului Alexandru Todea, Centrul Intercultural al Ligii PRO EUROPA, în colaborare cu Asociația Generală a Românilor Uniți din Reghin și Biblioteca Municipală „Petru Maior” din localitate, a organizat în acest oraș în zilele de 30 - 31 octombrie 1998 simpozionul „300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma, 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate”. Prezentăm în cele ce urmează fragmente din două dintre comunicările făcute în cadrul simpozionului.

Ioan Roșca

Biserica Română Unită în timpul comunismului

Este pentru mine o mare onoare, ca, la acest simpozion în care se evocă două evenimente la fel de importante din istoria poporului român din Transilvania și nu numai din Transilvania, să iau și eu cuvântul ca unul care în mai mică măsură am fost martor și participant la cel de al doilea eveniment: încercarea de a scoate din istorie și a înmormînta Biserica Română Unită. (...)

Voi încerca să punctez câteva momente începînd cu anul 1946 și pînă în prezent. (...)

După arestarea Protopopului Todea și a colaboratorilor săi apropiați s-au făcut masive arestări în rîndul preoților și credincioșilor greco-catolici. Toată elita Bisericii noastre a ajuns după gratii, în zeghe. Și era oarecum normal: oile își urmaseră păstorul. A fost una din cele mai minunate mărturisiri de credință din istoria Bisericii universale. Stau mărturie toate temnițele, lagărele de muncă forțată, toate penitenciarele presărate de-a lungul și de-a latul țării, unde toți au avut o purtare demnă, de admirat. Stau mărturie toate parohiile care au avut de suferit și care suferă și azi. Și așa cum rezultă din cele ce cunoaștem, Reghinul, Protopopiatul Reghin este fruntaș. Fruntaș în suferință, dar și în glorie. (...) Pentru a ilustra aceasta, cred că este suficient să reproduc cîteva rînduri dintr-o scrisoare a Mitropolitului Suciuc: „Toate problemele mari – privind Biserica noastră puteau fi, și erau rezolvate la Reghin. Reghinul devenise pentru noi o a doua «Mică Româ», un al doilea Blaj, prin aceea că aici rezida Episcopul Alexandru. Aici întîlneam mesageri, confracți, veniți din toate diecezele Bisericii noastre. Veneau episcopii celorlalte dieceze, preoții, mai ales cei hirotonisiți în clandestinitate, studenți în teologie și credincioși din cele mai îndepărtate localități ale țării.”

Înainte de a încheia aș vrea să mai amintesc un singur aspect: frumoasele și adîncile sale scrisori pastorale circulare adresate tuturor credincioșilor, dar și cele adresate persoanelor particulare. Și mie. Într-una din acestea îmi scria, acum 27 de ani, în 1971:

„Cred că nici celula, nici zeghea, nici lanțurile, nici foamea, nici frigul, nici disprețul, nici moartea nu mă desparte de convingerea că Blajul și Biserica Română Unită au misiunea de reîncreștinare a neamului românesc și că își vor duce la îndeplinire această misiune.”

Cuvinte profetice, care cred că se vor împlini. Cînd? Răspund tot cu cuvintele sale: „Cînd vine ceasul Domnului”. O spune și azi, pe patul de suferință, ridicînd degetul de la mîna stîngă spre cer — „Vine ceasul Domnului!”

Doina Cornea

Rezistența instituțională a Bisericii Greco- Catolice

Biserica Greco-Catolică, deși desființată oficial, datorită calității membrilor ei, clerului în primul rînd, a fost poate singura instituție care a dăinuit în perioada comunistă, care a supraviețuit în clandestinitate; a știut să se reorganizeze, să-și regăsească structurile și, ceea ce este mai important, într-un fel tocmai pentru că nu a fost recunoscută, această biserică luptătoare a știut să-și păstreze valorile intacte.

Preoții noștri ne atrăgeau atenția din '45 în mod expres același lucru îl făcea și părintele Todea, cei care au asistat la predicile sale cît a fost protopop aici la Reghin își aduc aminte de curajul cu care ne vorbea de la amvon; la fel și Iosif Pop, această figură emblematică a Tîrgu-Mureșului, a reînființat Liceul Papiu Ilarian, prin eforturi personale, și noi elevii de acolo îi datorăm foarte mult, nu numai datorită faptului că ne-am putut continua studiile, dar și pentru faptul că a ținut trează în noi o lumină a adevărului, a dreptății și a demnității.

Sacrificiul celor 12 episcopi, amintit de antevorbitorii mei, nu a rămas zadarnic. El a devenit o lumină călăuzitoare transmisă preoților, călugărilor și credincioșilor. Cea mai mare parte dintre aceștia nu au cedat presiunilor de a-și lepăda biserica și convingerile. Sute de preoți au înfruntat eroic evacuările forțate rămînînd în stradă cu soțiile lor și cu cîte 5-6 copii. Au înfruntat pierderea bunurilor necesare existenței, chiar pierderea dreptului la muncă, iar copiii lor pierderea dreptului la învățătură. Totuși nu au cedat. Și-au sacrificat libertatea și viața prin închisori. Exemplul a fost dat de episcopi, și a fost urmat de sute de preoți. Dar au fost și printre credincioși, sute, poate mii, care au acceptat sacrificiul.

Cu toată fragilitatea și vulnerabilitatea ei, Biserica și-a păstrat și în clandestinitate intacte valorile, modul instituțional de a funcționa, spiritul activ moștenit de la iluștrii ei înaintași. Totodată ea a reprezentat cea mai susținută și consecventă politică de rezistență față de totalitarismul comunist pe o durată de cinci decenii. Tocmai datorită comportamentului ei exemplar în toată această perioadă cît și de-a lungul istoriei noastre frămîntate, Biserica Greco-Catolică ar trebui să fie considerată un patrimoniu spiritual aparținînd întregului nostru neam.

Calendar

Naptár

3 octombrie — Selecția, prin examen scris, a candidaților înscriși pentru a V-a ediție a Colegiului Democrației.

9 octombrie — Numirea, prin decret prezidențial, a doamnei Smaranda ENACHE, copreședintă a Ligii PRO EUROPA, în funcția de Ambasador al României în Finlanda.

10 octombrie — A doua etapă (interviu) a selecției candidaților pentru Colegiul Democrației.

9-11 octombrie — În organizarea IDEE Washington, a IDEE Varșovia și a Inițiativei Civice din Belgrad a avut loc la Budapesta cea de-a XII-

a întrunire a Centrelor pentru Pluralism. Din partea LPE a participat HALLER István.

10-12 octombrie — A avut loc la Sofia conferința internațională: „Femeile în secolul al XXI-lea: depășind limitele spre o dezvoltare durabilă”. Din partea LPE a participat doamna Lucia BRISCAN.

15 octombrie — Inaugurarea festivă a celei de a V-a ediții a Colegiului Democrației.

17 octombrie — Atelier al Colegiului Democrației: „Funcționarea Biroului de Drepturile Omului în cadrul Ligii PRO EUROPA”. Referent: HALLER István.

17 octombrie — Curs susținut la Odorheiu Secuiesc de Dan OPRESCU, șeful Oficiului pentru Romi în cadrul Departamentului pentru Protecția Minorităților Naționale, în cadrul programului: „Odorheiu Secuiesc pluricultural și reflectarea lui în școală”

10-17 octombrie — Stagiul de informare pentru funcționari din administrația publică din România, organizat de Comitetul Helsinki -Elveția și LPE desfășurat în cantonul Graubunden, Elveția. Organizatorul stagiului din partea LPE a fost domnul Mircea SUHĂREANU.

22-24 octombrie — Întîlnirea Grupului de implementare a rezoluțiilor Forumului Național ONG 1998. Din partea LPE a participat HALLER István.

24-28 octombrie — Seminar internațional: „O nouă viziune: dezvoltarea leadership-ului feminist în Europa de Est”, organizat de LPE la Sinaia.

26 octombrie — În cadrul programului „Odorheiu Secuiesc pluricultural și reflectarea lui în școală” HALLER István a ținut cursul „Drepturile omului, drepturile minorităților”, iar PÁPAI László, atelierul: „Utilizarea internetului în școală”.

30-31 octombrie — „300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma, 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate”, simpozion organizat la Reghin de Centrul Intercultural al LPE în colaborare cu Asociația Generală a Românilor Uniți și Biblioteca Municipală „Petru Maior”.

30-31 octombrie — Întîlnire de lucru a Oficiului pentru Protecția Romilor la Brașov. Din partea LPE a participat HALLER István.

31 octombrie — Curs al Colegiului Democrației: „Rolul societății civile în cadrul statului de drept”. Referent: Mircea SUHĂREANU.

október 3 — Az V. Demokrácia Kollégiuma diákjelöltjeinek írásbeli vizsgája.

október 9 — Smaranda ENACHE asszonyt, A PRO EUROPA Liga társelnökét kinevezték Románia finnországi nagykövetének.

október 10 — A Demokrácia Kollégiuma diákjelöltjeinek szóbeli vizsgája.

október 9-11 — A Centers for Pluralism XII. találkozója Budapesten, az IDEE Washington, IDEE Varsó és a belgrádi Civil Kezdeményezés szervezésében. A PEL részéről HALLER István vett részt.

október 10-12 — „A nők a XXI. században: a korlátok túlháldása egy tartós fejlődés érdekében”, nemzetközi konferencia Szófiában. A PEL részéről Lucia BRISCAN asszony vett részt.

október 15 — Az V. Demokrácia Kollégiuma ünnepélyes megnyitója.

október 17 — „A PRO EUROPA Liga Emberjogi Irodájának működése”, műhelygyakorlat a Demokrácia Kollégiuma keretében. Előadó: HALLER István.

október 17 — Dan OPRESCU, a Kisebbségvédelmi Főosztály Roma Hivatalának igazgatója előadást tartott „A multikulturális Székelyudvarhely és tükröződése az iskolában” c. program keretében.

október 10-17 — A svájci Helsinki Bizottság és a PEL által szervezett tanulmányút romániai helyhatóságok hivatalnokai számára a svájci Graubunden kantonba. A csoport szervezője PEL részéről Mircea SUHĂREANU.

október 22-24 — A Nemkormányzati Szervezetek 1998-as Országos Fóruma határozatainak gyakorlatba ültetése céljából létrejött csoport bukaresti találkozója. A PEL részéről HAL-

LER István vett részt.

október 24-28 — „Egy új szemlélet: a kelet-európai feminista mozgalom vezetőképességének fejlesztése”, a PEL által szervezett nemzetközi szeminárium Sinaian.

október 26 — „A multikulturális Székelyudvarhely és tükröződése az iskolában” c. program keretében HALLER István előadást tartott „Emberi jogok, kisebbségi jogok” címmel, PÁPAI László pedig műhelygyakorlatot „Az internet használata az iskolában” témakörben.

október 30-31 — „300 év a Görög-Katolikus Egyház születésétől, 50 év a törvényen kívül helyezésétől”, a PEL Interkulturális Központja, a Román Egyház Általános Szövetsége és a Petru Maior Városi Könyvtár által Régenben szervezett szimpózium

október 30-31 — A Romavédelmi Hivatal munkacsoportjának brassói találkozója. A PEL részéről HALLER István vett részt.

október 31 — „A civil társadalom szerepe a jogállamban”, Mircea SUHĂREANU előadása a Demokrácia Kollégiuma számára.

ROMÂNIA

DECRET

privind acreditarea unui ambasador

În temeiul art.91 alin.(2) și al art.99 alin. (1) din Constituția României,

Președintele României d e c r e t e a z ă :

Articol unic - Doamna Smaranda Enache se acreditează în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al României în Republica Finlanda.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

Emil Constantinescu

În temeiul art.99 alin.(2) din Constituția României, contrasemnăm acest decret.

PRIM-MINISTRU

Radu Vasile

București, 9 octombrie 1998
Nr. 333

Marius Cosmeanu

UNGARIA — ROMÂNIA 1—1...

Unul din bancurile „nostalgice” ale maghiarilor spune că se întâlneau doi amici și unul îl înștiințează pe celălalt că în ziua respectivă se vor întâlni echipele de fotbal ale Austriei și Ungariei.

„Bine, bine,” întreabă nedumerit cel de al doilea, „dar cu cine jucăm?...” (în limba maghiară sintagmele *Austria - Ungaria* și (Imperiul) *Austro - Ungar* fiind omonime).

Situația ideală, „reconciliată istoric” ca să spun așa a relațiilor româno-maghiare ar putea fi una asemănătoare exemplului de mai sus, când la un meci între naționalele României și Ungariei, citind afișul cu pricina, cetățeanul român și cel maghiar — ca buni europeni ce se doresc — se vor întreba cine este adversarul. Realitatea este însă departe de firescul unei asemenea normalizări. Ultimul meci de fotbal dintre naționalele celor două țări, prin cele întâmplate înainte, după și în timpul desfășurării ei, reprezintă dovada tristă a faptului că deșeurile istoriei nu dispar cum vrem noi.

Pregătită de o campanie de presă jenantă, conținând inclusiv „sado-retorică” întrebare „Cu care echipă veți ține?” adresată politicianilor UDMR și răspunsul „evaziv” dat de aceștia, întâlnirea de pe *Népstadion* a fost așteptată cu un interes mult mai mare decât alte meciuri ale naționalei. Plecând de la istoria (iarăși!) a întâlnirilor dintre cele două țări, în care România (asemeni Braziliei!) nu a învins, vezi Doamne, niciodată Ungaria, mass media românească a prezentat evenimentul ca pe unul cu semnificație deosebită, făcând din el o chestiune de orgoliu național. Așa s-a făcut ca, la ora transmisiei, în fața televizoarelor să se afle și persoane pentru care fotbalul nu reprezintă mai mult decât un soi de circ destinat „amortizării” maselor (cu cei 22 de nebuni care aleargă după o minge pentru ca, odată obținută, să dea cu piciorul în ea). Compromis pe care l-au făcut și telespectatorii din Ungaria.

Ce s-a întâmplat pe stadion și în jurul lui este deja cunoscut: suporterii români au fost agreșați fizic și verbal de

către cei maghiari. În ceea ce privește partea română, anormalitatea constă în exacerbarea celor întâmplate la Budapesta. A face din fânțar armăsar într-un moment în care se încearcă apropierea dintre cele două țări înseamnă cel puțin o lipsă de tact pentru că violențele petrecute în capitala ungară, pe fondul unei incapacități (aspect mult mai important) a organizatorilor și a forțelor de ordine de a le anticipa și contracara, nu reprezintă nici pe departe starea de fapt generală din societatea maghiară. Din contră, Ungaria se numără astăzi printre țările centrale europene cu un nivel al xenofobiei dintre cele mai reduse. A spune că *the hooligans* maghiari (aceiași ca de pe mai toate stadioanele de fotbal, fie el Heysel, San Siro, Ferencváros sau Potcoava Giuleștiului) sînt reprezentativi pentru societatea maghiară este total eronat. Ei sînt la fel de intoleranți față de orice suporter care susține echipa cu care joacă favoriții lor ca și față de suporterii români care s-au aflat la Budapesta. Mai mult, meciurile din campionatul ungar au dus în ultima perioadă la deznodăminte mult mai violente decât cele care au declanșat scandalul mediatic de la noi (ceea ce nu scuză, bineînțeles, lipsa de profesionalism a polițiștilor ungari, aceasta cu atât mai mult cu cât suporterii din țara vecină au avut și ei o experiență similară acum câțiva ani la o partidă susținută tocmai de Ferencváros în Slovacia).

„La noi”, (pe lângă „brazi înalți”, nu-i așa?) violența de pe stadioane este la fel de prezentă. Agresarea și vătămarea suporterilor sau a arbitrilor de către spectatori (la Tîrgu-Mureș) și chiar de către antrenori (la Craiova) sau președinți de club (la Reșița), pentru a da doar exemplele ultimelor luni, demonstrează că tendințele sînt aceleași și în România. Acestora li se adaugă tot arsenalul violenței simbolice, al scandărilor și pancartelor, multe din ele de domeniul penului. Și aceasta nu doar în ceea ce privește fotbalul. Bunăoară, anualul derby al campionatului național de hochei dintre Steaua București și Sport Club Miercurea Ciuc a devenit în ultima vreme scena unor spectacole lamentabile, în care numai de *fair play* nu se poate vorbi.

Importanța socială și economică a sportului și îndeosebi a fotbalului, cons-

tituie astăzi un subiect aparte al psihologiei sociale și al sociologiei. Una din concluziile interesante la care s-a ajuns este că violența o întâlnim îndeosebi la sporturile în care contactul fizic există și între jucători (fotbal, baschet, hochei etc.). De asemenea, prin transformarea sportului într-o formă de refulare a conflictelor internaționale, arenele de sport au devenit azi spații în care se duc „războaiele” simbolice între națiuni (nu puțini sînt cei care compară Campionatul Mondial de fotbal cu un război mondial mascat). Astfel, de la caracterul pacifizant al Olimpiadelor din Antichitate am ajuns astăzi ca ele să reprezinte echivalentul luptelor virtuale dintre state (mă gîndesc la întâlniri de genul: Rusia-Ucraina, S.U.A.-Iran, Argentina-Anglia, Germania-Yugoslavia ș.a.), sau dintre orașe (un meci între cele mai bune echipe de baschet ale Belgradului și Zagrebului face ca la ora desfășurării lui, orașul în cauză să aibă practic străzile goale, semănînd mai curînd cu unul aflat înaintea bombardamentului...).

Ceea ce însă uită adeseori cei care pregătesc publicul (tele)spectator pentru aceste partide cu încărcătură extra-sportivă este că acest gen de întâlniri reprezintă pînă la urmă doar *un joc*. Meciul disputat la Budapesta însă a fost mediatizat mai mult sub forma unui skanderberg identitar...

Privind în perspectivă, meciul retur promite numeroase pregătiri (inclusiv polițe de plătit și răz bunări) privitoare la modul în care să fie primiți suporterii maghiari care vor sosi la București. Dacă îi vom primi sau nu cu flori, pentru ei va conta mai puțin. Ceea ce însă ar avea un rezultat pozitiv ar fi ca organizatorii să aibă într-adevăr inteligenta idee de a transmite mesajele de pe stadion și în limba maghiară. Acesta ar fi *gestul* care, pe lângă că ar face inutile eventualele comentarii, ar fi perceput de „partea adversă” ca un semn de apropiere.

Meciul retur de la București reprezintă așadar o ocazie ca să depășim fazele emoționale de pînă acum în abordarea relației cu maghiarii și în loc să jucăm rolul frustratului extravertit (arătîndu-le pumnul încleștat) sau al celui introvertit (întorcîndu-le și celălalt obraz), avem un bun prilej de a le întinde cordial mîna. Un test care, ca și reforma, depinde numai de noi.

Cu privire la Scrisoarea Comisiei de politică externă a Camerei Deputaților, prin care se solicită revocarea de la post a doamnei Smaranda Enache, Ambasadoare a României în Finlanda

Numirea doamnei Smaranda Enache în funcția de Ambasador al României în Finlanda a constituit pentru presa naționalistă de la noi un nou prilej de intensificare a campaniei duse împotriva ei. Hotărârea din 9 iulie 1998 a Comisiei de politică externă a Camerei Deputaților de a-i respinge copreședintei Ligii PRO EUROPA candidatura pentru postul de ambasador în Finlanda a constituit primul pretext de relansare a acestei campanii; scrisoarea adresată de domnia sa Consiliului Reprezentanților Unionali al UDMR la 2 octombrie a.c. și apoi preluarea la 13 octombrie a.c. a postului de ambasador în Finlanda au constituit pentru vajnicii susținători ai „căii (naționale) drepte” tot atâtea prilejuri de calomniere.

În ziua de 27 octombrie a.c., Comisia de politică externă a Camerei Deputaților a hotărât să solicite președintelui României, domnul Emil Constantinescu, revocarea de la post a doamnei Smaranda Enache, Ambasadoare a României în Finlanda. Motivele cererii sînt, conform scrisorii, „afirmațiile doamnei ambasador” care ar fi „în contradicție cu Constituția României, cu programele politice ale partidelor parlamentare și mai ales în flagrantă contradicție cu statutul corpului diplomatic care interzice membrilor acestuia să emită opinii cu caracter politic”. Membrii Camerei Deputaților se referă la scrisoarea pe care am trimis-o, împreună cu Smaranda Enache, Consiliului Reprezentanților Unionali, care urma să se pronunțe, la începutul lunii octombrie, asupra eventualei ieșiri a UDMR de la guvernare. Doream să convingem delegații CRU să decidă asupra rămîinerii în cadrul coaliției, oferind astfel „o șansă promovării intereselor minorității maghiare și, prin asta, și a intereselor majorității” (citat din finalul scrisorii). În cadrul CRU participarea a fost decisă printr-un vot la limită. Iată de ce, dacă am reușit să schimbăm opiniile doar a citorva persoane, asta înseamnă că am făcut exact ceea ce era necesar, adică am contribuit la salvarea coaliției pentru binele minorității și ai majorității.

Pentru a înțelege sensul scrisorii noastre, câteva vorbe despre fondul acestei chestiuni. UDMR, ca reprezentant al minorității maghiare, și-a dezvoltat proiectul său politic în jurul ideii de autodeterminare internă, care înseamnă crearea unor autonomii — locale, personale sau teritoriale. Aceste principii au fost codificate în Proiectul trimis la Parlament în toamna anului 1993, privind drepturile minorităților naționale și comunităților autonome, și în Programul adoptat de Congresul al IV-a al acestei formațiuni, în mai 1995. Deși principiile amintite anterior sînt puse în aplicare, într-o formă sau alta, în mai multe democrații europene, și se dovedesc peste tot benefice, în contextul românesc ele au un anumit inconvenient. Unele forme de autonomie nu sînt compatibile cu actuala Constituție. Desigur, solicitarea schimbării Constituției în sensul dorit face parte din jocul democrației, fie că privește problema minorităților naționale, fie că are motivații cît se poate de diferite. Drepturile concrete dorite de minoritatea maghiară se pot atinge însă și prin alte metode — sistemul măsurilor speciale — care nu presupun schimbări constituționale. În sensul acestui mecanism m-am pronunțat de mult timp, încă din momentul apariției Proiectului cu privire la drepturile minorităților naționale și comunităților autonome.

Chiar acesta a fost sensul compromisului dintre UDMR și celelalte formațiuni politice din coaliția majoritară, în toamna anului 1996: asigurarea unor măsuri speciale mulțumitoare pentru minoritatea maghiară și respectiv, renunțarea (implicită) a UDMR-

ului la sistemul propriu al autodeterminării interne prin cele trei forme de autonomie. Compromisul a avut consecințe absolut remarcabile. România a căpătat mai multă liniște internă și mult mai multă stimă la nivel internațional. „Modelul de reconciliere româno-maghiar” a devenit subiect de studiu — printre altele, de către forțele politice din Slovacia care îl pun în aplicare acum. Guvernul și-a îndeplinit promisiunile politice în mai și iunie 1997, prin adoptarea Ordonanțelor de urgență nr. 22 și 36.

După această dată, senatori și deputați incompetenți sau șantajabili, forțe politice ostile intereselor României au reușit să blocheze ratificarea poziției guvernamentale. Ordonanțele de urgență au fost respinse de către Parlament. De nenumărate ori, liderii politici ai CDR și PD și-au asumat obligații față de UDMR și de nenumărate ori și le-au încălcat. Toate acestea au făcut ca, în câteva rînduri, UDMR să fi fost pe punctul de a părăsi coaliția, ceea ce ar fi adîncit și mai grav criza din România. De fiecare dată, reprezentanții ai societății civile românești, între ei eu și Smaranda Enache dar ar fi momentul să o amintesc și pe doamna Doina Cornea, am încercat, fiecare prin căi proprii, să convingem liderii UDMR să nu recurgă la o formulă cu consecințe dăunătoare pentru țară. Am apelat la încrederea pe care aceștia ne-o poartă pentru a susține bunele raporturi între români și maghiari, esențiale pentru stabilitatea societății în care trăim și unii și alții.

Apelul scrisorii noastre adresată membrilor CRU la 2 octombrie a fost cît se poate de limpede: este necesar să evitați părăsirea guvernului, semn al responsabilității față de interesele minorității și ale majorității; nu trebuie să vă temeți că noile compromisuri ar fi inutile. Aveam în vedere neîncrederea membrilor CRU, opinia multora că înțelegerile politice din toamna anului 1996 oricum nu vor fi respectate. Iată de ce am invocat și argumentat că autodeterminarea internă (pe care minoritatea maghiară a considerat-o mult timp singura soluție politică și la care va reveni dacă UDMR iese de la guvernare) va fi cu atît legitimată, în cazul încălcării a mai departe a înțelegerilor.

Motivația împleririi interesului de grup cu cel general este evidentă pentru oricine citește onest textul întreg al scrisorii. Anumite nuanțe țin, desigur, de faptul că ne adresam membrilor CRU, și doream să-i convingem de necesitatea rămîinerii UDMR-ului în Guvern.

Cele de mai sus demonstrează inadecvarea de fond a intervenției Comisiei de politică externă a Camerei Deputaților. Dar ea impresionează și prin jenanta incompetență a celor care au redactat și adoptat scrisoarea adresată Președintelui României. Astfel, cererea sancționării Smarandei Enache pentru încălcarea statutului corpului diplomatic face presupunerea absurdă că statutul se poate aplica retroactiv. (La data semnării scrisorii, Smaranda Enache nu fusese încă numită ambasador). Gravă mai ales este ideea din mintea unor parlamentari, că susținerea legitimității autodeterminării interne intră în contradicție cu Constituția — ca și cum nu Constituția este cea care garantează libertatea de opinie și expresie. Acuza contradicției celor semnate de către Smaranda Enache și de mine cu programele unor partide trimite direct la obsesiile liderilor comuniști care pedepseau opinii ideologice diferite.

Să nu uităm că înainte de numirea Smarandei Enache ca ambasador al României la Helsinki, Comisiile de politică externă ale Camerelor îi dăduseră un vot negativ; că președintele Comisiei de politică a Senatului, Ghiorgi Prisăcaru a fost un apropiat al Elenei Ceaușescu și că în comisii se află membri ai unui partid hiperextremist,

ca PRM ori politicieni care au avut pe vremuri relații cu Securitatea — deveniți între timp reprezentanți ai unor formațiuni ce trec drept democratice. Aceștia sînt oamenii care s-au opus numirii Smarandei Enache, unul dintre cei mai respectați diplomați ai noștri. (Dacă aș miza numai pe experiența personală aș spune: cel mai respectat). Prestigiul ei în lume este excepțional, fapt verificabil prin numirea sa în conducerea unor organizații internaționale, prin premiile primite, prin articolele scrise despre ea. Ar fi firesc să ne întrebăm, cum este posibil ca o persoană dăruită cu rarele calități cerute de diplomație, care a reușit să-și cîștige simpatia în lume — un diplomat chiar trebuie să o cucerească — este contestat acasă. Comisiile de politică externă ale celor două Camere își dăduseră anterior avizul pentru oameni aflați sub orice standard profesional sau moral (cunosc concret astfel de cazuri).

Pentru răspuns este semnificativă transformarea de către anumite ziare, a scrisorii Comisiei de politică externă a Camerei Deputaților într-o campanie împotriva actualei ambasadoare a României la Helsinki. (În subsidiar, ea este și o campanie împotriva Președintelui Emil Constantinescu.) În fruntea acestei campanii se află „*Național*”, portavoce a forțelor anti-europene și „*Adevărul*”, cunoscut pentru propaganda sa anti-maghiară și antiucrainiană. Aceste ziare sînt legate prin nenumărate fire de agenți ai trecutului și fac, servind tot felul de interese oculte, un imens rău României. Ele își permit să vorbească despre activitatea antiromânească a Smarandei Enache și a mea în continuitate firească cu forțele politice care pînă în 1989 calificau drept antiromânească piesa de teatru interzisă a Smarandei Enache și protestul meu împotriva lui Ceaușescu (la care contextul mă obligă să mă refer).

Faptul că mercenarii care serveau conducerea României pînă în 1989, și trădau cu adevărat interesele unei întregi națiuni, își permit să acuze de antiromânism oameni care nu au făcut altceva decît să susțină, în același stil, cu aceeași consecvență, valorile drepturilor omului ori bunele relații ale României cu celelalte țări (în întîmpinarea evidentă a interesului general), nu are de ce să surprindă. Întrebarea ar fi, de ce își pot permite să o facă

astăzi, cînd România este condusă de partide create de foști deținuți ai regimului comunist? cînd președinte a ajuns o persoană susținută de electorat întrucît a promis să rupă cu regimul trecut? De ce președintele Emil Constantinescu nu declară public că respinge acuzațiile la adresa Smarandei Enache, și nu condamnă rușinoasa campanie împotriva unui valoros reprezentant al României? De ce nici un fost coleg din CDR al actualei ambasadoare de la Helsinki nu protestează în Parlament împotriva acestui semn de recrudescență a forțelor antidemocratice? De ce Serviciul Român de Informații nu clarifică alegațiile publice privind cooperarea lui Dumitru Tinu, directorul „*Adevărului*”, cu servicii secrete străine, ceea ce poate explica intoxicarea opiniei publice, de către ziarul pe care-l conduce? De ce televiziunea publică promovează ziaristii de la „*Adevărul*”, autori ai unei politici sistematice de sabotare a relațiilor României cu democrațiile occidentale și pregătind tot atît de sistematic controlul spațiului românesc de către nostalgicii sovietelor de la Moscova? De ce nu se investighează activitatea lui Dorin Suciuc, care, nu numai sub titlul de corespondent al „*Adevărului*” ci și ca oficial al guvernului la Budapesta, a înveninat relațiile cu Ungaria? De ce noua putere politică nu face o investigație asupra prestației celor care reprezintă România în străinătate? De ce nu revocă pe toți cei care transformă poziția diplomatică în sursă pentru afaceri personale, care se îmbată la întîlnirile cu diplomați străini, care, într-un cuvînt ne fac de rușine? (Pot ajuta cu exemple.) De ce antisecția domină în continuare numirea demnitarilor români?

Au trecut aproape nouă ani de la schimbările din decembrie 1989. Marii responsabili pentru regimul criminal întemeiat de comuniști și responsabili pentru multe fărâdelegi de după această dată sînt în continuare în ofensivă. Cum să nu ajungă România în halul în care a ajuns? Cazul Smarandei Enache este simptomatic pentru puterea fostelor

echipe. Dar el este simptomatic și pentru slăbiciunea, pentru lipsa de onoare și chiar pentru absența spiritului de conservare, ale celor care au fost sprijiniți să ajungă astăzi la putere.

Răspunzînd atacurilor presei naționaliste îndreptate împotriva doamnei Smaranda Enache, dar mai ales lipsei unei reacții adecvate din partea autorităților statului, în numărul 45 din 10-16 noiembrie 1998 al revistei 22 un grup format din personalități de marcă ale României au dat publicității o scrisoare de protest al cărui conținut îl redăm mai jos.

Protest față de campania îndreptată împotriva ambasadoarei României în Finlanda, Smaranda Enache

După campania recentă îndreptată împotriva ministrului de Externe, Andrei Pleșu, o altă campanie o vizează astăzi pe ambasadoarea României în Finlanda, Smaranda Enache. Comisia de politică externă a Camerei Deputaților și Comisia de control al SRI o acuză pe Smaranda Enache pentru „vina” de a fi adresat Consiliului Reprezentanților Unionali al UDMR o scrisoare exprimînd dorința salvării actualei coaliții guvernamentale. Scopul declarat al intervenției era, cum stă scris în finalul scrisorii, „șansa promovării intereselor minorității maghiare și, prin asta, și a intereselor majorității”. „Criticile” comisiilor parlamentare au fost amplificate de către mijloace de presă precum „*Național*”, „*Adevărul*”, „*România Mare*”, „*Antena 1*”, recunoscute pentru propaganda lor șovină și xenofobă.

Este evident că numai forțe interesate de agravarea crizei prin care trece România pot condamna o personalitate pentru eforturile făcute în numele păcii interetnice, în întîmpinarea stabilității interne. Faptul că reprezentanți ai României respectați în lume, consecvenți apărători ai valorilor democratice — care sînt valorile prime ale interesului național —, participînd la reforma instituțiilor de politică externă sînt ținta unor astfel de atacuri arată miza considerabilă a actualelor schimbări ce vizează legăturile internaționale ale României. Motivul de maximă îngrijorare nu este atît vehemența unor voci naționaliste interesate, ci lipsa de reacție a autorităților, datoare să apere în fața opiniei publice pe noii reprezentanți ai politicii externe românești și, prin asta, instituțiile statului. Considerăm că o mare responsabilitate revine președintelui României, Consiliului Suprem de Apărare a Țării, serviciilor române de informații, care au competența să întreprindă cercetări și să ia atitudine față de o campanie nu numai nedreaptă, dar avînd în esență scopuri destabilizatoare.

București, 7 noiembrie 1998

Gabriel Andreescu, Mariana Celac, Magda Cârnelci, Pavel Câmpeanu, Doinea Cornea, Mircea Diaconu, Ștefan Augustin Doinaș, Stere Gulea, Thomas Kleininger, părintele Iustin Marchiș, Costea Munteanu, Andrei Oișteanu, Anca Oroveanu, Alexandru Paleologu, Dan Perjovschi, Cristian Preda, Mihai Șora, Sorin Vieru

300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate

**Iubiți Părinți,
Stimată Doina Cornea,
Doamnelor și Domnilor,
Dragi reghineni și reghinence,**

Vă mărturisesc că mi-am dorit deosebit de mult să fiu alături de Dumneavoastră la această reuniune care marchează două evenimente atât de dureros contrare din istoria bisericii noastre catolice de rit răsăritean, cea care a știut să fie șira spinării românilor din Transilvania, în ocazii din cele mai dificile: înființarea și „desființarea” ei.

Biserica noastră, cum ne-am obișnuit să o numim, ne-a reunit nu numai cu Roma, ci și cu înseși tradițiile noastre cele mai europene. Ne-a unit în militanțismul nostru pentru drepturi naționale și libertăți fundamentale, în lupta împotriva dictaturilor și totalitarismelor, în strădania de a-i ridica pe români între celelalte națiuni europene.

Biserica noastră a fost o școală a progresului și democrației, după cum a fost și imboldul dobândirii respectului și stimei de sine a românilor. Cei care ne judecă ca schimbători, imprevizibili și superficiali, ar putea să reflecteze la seriozitatea și loialitatea românilor uniți, care sute de ani, uneori cu prețul unor sacrificii greu de imaginat, au rămas

fideli bisericii lor și Romei în care au văzut atât simbolul originii, cât și pe cel al europenismului, clădit pe comunitatea de valori și respectul pentru cuvântul dat.

În aceste momente care impresionează pe orice membru al comunității noastre, permiteți-mi, să dau acestei scrisori un accent personal. Întâlnirea jubiliară de azi mă îndeamnă să evoc personalitatea Eminenței Sale Cardinalul Alexandru Todea, căruia îi datorez cunoașterea limbii lui Dante, dar și însușirea unor precepte morale pe care domnia sa le întruchipează și pe care le-a verificat și susținut personal în anii unei lungi și necruțătoare detenții, aproape de martiraj. Și astăzi, când îndură demn încercarea la care boala supune solemnă Domniei Sale senectute, Cardinalul Alexandru Todea este o pildă de curaj, dăruire pentru credință și comunitatea din care a crescut.

Tot acum, mă gândesc la bunica mea, Alexandrina Boroș, fiică de preot, una din primele fete românce care, la început de secol, s-a educat și instruit în băncile gimnaziului de la Blaj. Păstrînd proporțiile, a îndurat și ea martiriul unui secol zbuciumat și, întocmai precum Cardinalul Todea, nu și-a pierdut speranța în renașterea unei lumi normale. Internată pentru că era româncă în perioada horthystă, avea să fie hărțuită de comuniști ca fiind chiabu-

roiacă, umilită și nedreptățită de corifeii proletcultismului. În ciuda tuturor deznădejdelor și a celor peste 20 de domiciliu pe care a fost nevoită să le părăsească într-o viață de om, nu s-a desprășit pînă la moarte, la venerabila vîrstă de 98 de ani, de cartea ei de rugăciuni și de titlul ei de proprietate asupra cîtorva hectare de pămînt, moștenite de la părinți. Cartea de rugăciuni mă însoțește aici la Helsinki, în îndepărtatul Nord, pe cînd pămîntul mai așteaptă încă să revină celor în drept...

Aș fi dorit să fiu cu Dumneavoastră și pentru a-i revedea pe reghineni, cei și cele ce au dat Cardinalului Todea și bisericii noastre hărțuite loc de adăpost și tihnă în vremea prigoanei. Aș fi dorit să fiu împreună cu foștii mei colegi, profesori, vecini sau cunoscuți, de la care am învățat curajul de-a avea opinii și a le susține public, curajul de a mă dedica unor valori fără de care nici românii, nici Europa nu ar putea fi ceea ce sînt.

Sînt încrezătoare că revederea nu va întîrzia. Pînă atunci, permiteți-mi să vă urez o întîlnire inspiratoare de bine, de putere și de iubire.

Cu cele mai alese gânduri,

Smaranda Enache

Helsinki, la 30 octombrie 1998

Drumul Blaj - Roma trece și prin Reghin

Pentru credinciosul român unit, Blajul se constituie ca un veritabil punct de referință. Întreaga viață religioasă primește binecuvîntarea înalților prelați, aici se pregătesc viitorii conducători spirituali. Și totuși timp de 50 de ani (1948-1998) „capitala spirituală” a greco-catolicismului s-a mutat în Reghin, locul unde oameni de înaltă ținută morală au ținut aprinsă torța luptei pentru libertatea religioasă, făcînd din Biserica Română Unită „singura instituție (printre instituțiile mutilate, desfigurare de comunism) care a continuat să funcționeze, păstrîndu-și intacte valorile, ființa tradițională și spiritul activ moștenit de la înaintași.” (Doina Cornea).

Reghinul este orașul care i-a oferit adăpost și sprijin Cardinalului Alexandru Todea, și de aceea este de înțeles de ce, sub înaltul patronaj al Cardinalului, Centrul Intercultural al Ligii PROEUROPA în colaborare cu Asociația Generală a Românilor Uniți din Reghin și Biblioteca Municipală „Petru Maior” din localitate, a organizat în acest oraș în zilele de 30 - 31 octombrie 1998 simpozionul „300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma, 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate”. Prilej de bucurie dar și loc de aducere la lumină a unor fapte zguduitoare, simpozionul s-a bucurat de prezența unui numeros public, venit să asculte alocuțiunile istoricilor, preoților și personalităților publice ce au răspuns invitației lansate de Centrul Intercultural.

În fața celor aflați în sala de conferințe a Bibliotecii Municipale Petru Maior, cuvîntul de deschidere l-a avut primarul orașului Marian Traian. Acest salut de bun venit a fost urmat de mesajul Cardinalului Todea și de salutul adresat participanților de către reprezentanții celorlalte culte. Programul a continuat cu comunicările doamnei Doina Cornea (Cum a rezistat Biserica Greco-Catolică timp de 50 de ani ca instituție), a preotului canonic mitropolitan Ioan

Roșca — cel care acum doi ani, la sărbătorirea la Roma a 50 de ani de preoție a Papei Ioan Paul al II-lea a fost ales să reprezinte continentul European — (Biserica Română Unită în timpul comunismului) și a doamnei Luminița Bărbulescu Wallner, directoarea Muzeului de Istorie din orașul Lugoj (Contribuții privind istoriografia episcopiei unite a Lugojului). Prima zi s-a încheiat cu o vizită la Cardinalul Todea care, lovit de o boală necruțătoare, nu a putut participa la lucrările simpozionului.

Cea de a doua zi, după prezența la liturghie a participanților, a continuat cu comunicările domnilor Steliu Lambrou, istoric și jurnalist la Radio România Internațional (Bisericile românești și praxisul politic. Activismul și pasivismul românilor din Coroana Habsburgică între 1848—1892), Florin Ignat Boitoș, preot greco-catolic (Despre Biserica Română Unită azi) și, Ioan Conțiu din partea AGRU din Reghin.

Desfășurată în chiar zilele în care la București cei mai înalți prelați ai Bisericii Ortodoxe Române și ai Bisericii Greco-Catolice din România s-au așezat, în sfîrșit, la masa dialogului, simpozionul de la Reghin, prin prezența reprezentanților bisericilor greco-catolice, ortodoxe, romano-catolice și reformate a constituit un exemplu de ecumenism.

Deși nu au putut fi prezenți, doamna Smaranda Enache, copreședintă a Ligii Pro Europa și ambasadoarea României în Finlanda, alături de domnul Szokoly Elek, directorul Centrului Intercultural al Ligii Pro Europa au ținut ca măcar prin mesajele pe care le-au trimis participanților să fie aproape de manifestarea de la Reghin. Redăm în continuare conținutul acestora.

Marius COSMEANU

300 de ani de la Unirea Bisericii Române cu Roma 50 de ani de la scoaterea în ilegalitate

Despre curajul mîntuirii și răsplata Mîntuitorului

Trei secole, în perspectivă istorică, este o vîrstă încă destul de fragedă. Dar în aceste trei secole s-au întîmplat lucruri ca, în vremurile mai vechi poate, în trei milenii. Timpul se contractă, pe zi ce trece, iar spațiul care ni se încheia la limita orizontului, se dilată odată cu procesul de globalizare. Paradoxul este că, din acești 300 de ani pe care îi aniversăm aici și acum, tocmai primii 250 au trecut relativ repede, într-o evoluție istorică oarecum firească — cu toate potențialele pe care le-a îndurat —, doar ultimii 50 au durat mai mult decît e în stare să suporte clepsidra durerii. Am spus, ultimii 50, și nu am greșit din păcate, pentru că Golgota Bisericii pe care o aniversăm astăzi se pare că nu s-a încheiat în decembrie '89.

Normal ar fi ca, după trei sute de ani să putem aborda subiectul cu detașarea cuvenită. Să ne despărțim de trecut cu zîmbetul pe buze. Și să privim spre viitor asemenea. Bătălia pentru Europa nu este o invenție postbelică, iar pentru noi, una postrevoluționară. Bătălia pentru Europa este bătălia pentru valorile europene, și scurta istorie a Bisericii Greco-Catolice o poate ilustra pe deplin. Astăzi nici un om de bună credință nu pune la îndoială rolul acestei biserici, și a mișcării născute de ea, în europeanizarea neamului românesc, în crearea națiunii române moderne. Iar vadul benefic al acesteia a fost — căci nu putea fi altfel — o Transilvanie multietnică, multilingvistică și multiconfesională.

Dacă vom scruta cu atenție trecutul nostru comun, tradiția transilvană nu constă de fapt într-un ecumenism unificator, nivelator, uniformizant, chiar dacă au existat și astfel de tendințe și încercări de-a lungul timpurilor, ci, dimpotrivă, din conviețuirea paralelă, tolerantă a tuturor confesiunilor, în cadrul căruia fiecare se roagă pe limba sa, după datinele sale și în conformitate cu canoanele și dogmele religiei sale, fără a-l conturba sau obstrucționa pe celălalt, ci, dimpotrivă, acordîndu-i respectul cuvenit alterității și diferenței. Chiar dacă lucrurile nu au fost atît de simple și univoce în istorie. Faimosul edict de toleranță religioasă proclamat la 1571 la Tîrgu-Mureș, cu doi ani înainte de măcelul care a rămas în istorie sub numele de noaptea Sfințului Bartolomeu, nu a fost nici perfect, nici durabil. Istoric, era și imposibil. Dar important e să fim conștienți de faptul că purtătoare de valoare, progres și bun creștinism a fost tradiția toleranței și nu cea care contrazicea acest curent. Altfel nu mai rămîne decît alternativa „noștii” sfințului mai sus pomenit.

Și în cadrul dialogurilor inițiate și purtate de-a lungul anilor de către Centrul Intercultural, ne-am străduit să ne ghidăm după aceste tradiții transilvane. Deși obiectivul profund al dialogurilor noastre a fost mai buna cunoaștere reciprocă, și prin aceasta,

detensionarea relațiilor interconfesionale, datorată unor praguri dogmatice, acest dialog devenea adesea superfluu datorită formalismului său, în cel mai bun caz, politic. Catharsisul comunicării firești s-a produs rareori. Toleranța noastră are deci încă serioase limite. Totuși, nu ne rămîne alt drum de străbătut decît cel al dialogului, al dediabolizării prin trăirea directă a cunoașterii reciproce, a acceptării diferenței, a cîntării autentice intelectuale al valorilor, principiilor și doctrinelor. Desigur, toleranța nu poate merge pînă la relativizarea extremă a valorilor.

Nu putem să fim în așa măsură de neutri încît să nu mai distingem între valoare și non-valoare, între bine și rău, între frumos și urît, între progres și regres, chiar dacă unora, în perspectiva eternității, aceste noțiuni li se par lipsite de sens. Fiind proeuropeni de factură modernă și occidentală, nu puteam să nu facem deosebire între cei ce privesc înainte, în interesul vieții poporului, al neamului din care provin, al „turmei” pe care sînt chemați s-o conducă, al cetățenilor pe care îi reprezintă și cei ce privesc doar spre trecut, oferind enoriașilor lor doar speranța lumii umbrelor eterne. Nu putem fi de partea celor care predică doar renunțarea în timp ce nu renunță la nimic. Nu putem să nu facem nici o deosebire între cei ce privesc spre o Europă care se mărginește cu Atlanticul și Gibraltarul și cei ce-și ațintesc ochii asupra unei Europe mărginită de lanțul Uralilor și Bosforul. Fiecare cu legitimitatea sa, firește. Dar nu ar fi cinstit să-ți mărturisești, odată cu credința, și sistemul de valori căruia vrei să-i aparții, și pe care-l oferi membrilor comunității tale? Indiferent că cel pe care-l porți

în suflet este „duhul” sau „spiritul” sfințit?

Acum la finele celui de-al doilea mileniu de la nașterea Mîntuitorului, chiar dacă avem îndoieli față de pezierile puțin cam uzate al lui Malraux referitoare la natura mileniului ce vine, sîntem nevoiți să constatăm că mîntuirea va mai întîrzia o vreme și dincolo de secolul XXI. E bine poate să ne pregătim pentru un drum lung. Iar dacă va veni totuși, ea nu va veni din afară, ci dinlăuntrul nostru, al fiecăruia.

Biserica Greco-Catolică pe care o aniversăm astăzi și-a făcut datoria atunci cînd prioritatea istorică era emanciparea națională a românilor din Transilvania. **Prioritatea istorică pentru națiunea română astăzi este integrarea în instituțiile europene occidentale, aderarea necondiționată la sistemul de valori europene.** Îi dorim Bisericii Greco-Catolice să-și ducă la bun sfîrșit și această misiune națională, chiar dacă ar fi să fie din nou răstignită. Doar știm din istorie, că răsplata Mîntuitorului este — crucificarea. Amin.

Elek SZOKOLY

Helsinki, la 30 octombrie 1998

Femeile în secolul al XXI-lea: Depășind limitele spre o dezvoltare durabilă

Între 10-12 octombrie a avut loc la Sofia, Bulgaria, conferința internațională pentru o dezvoltare durabilă „Femeia în secolul XXI în Europa de Sud-Est”.

Lucrările conferinței au evidențiat faptul că participantele (176 de lidere) au crezut fermă că femeile pot deține un rol major în susținerea unei agende care să promoveze politici și reglementări economice, sociale și de mediu primordiale în Sud-Estul Europei.

Împărtășind principii comune în ce privește problemele consolidării democrației, securității internaționale și bazelor ei regionale, dezvoltării economice, societății civile, crimei și corupției, rolului mass mediei independente, mediului, asistenței sociale și sănătății

Hillary Clinton, invitata de onoare

publice, culturii și educației, participantele au finalizat conferința prin adoptarea unei Declarații Provizorii.

Participantele au fost soțiile președinților din Sud-Estul Europei (Bulgaria, România, Slovenia, Macedonia, Turcia, Croația, Albania), soția primului-ministru grec Simitis, personalități feminine binecunoscute, luptătoare pentru drepturile omului, reprezentante ale Fundației pentru o Societate Deschisă, lidere și reprezentante a foarte multe organizații neguvernamentale de femei, politiciene etc. Invitată specială: doamna Hillary Rodham Clinton.

Așa cum spunea soția primului-ministru bulgar: „prezența lor poate să grăbească lumile”. Așa să fie, dar să le vedem la lucru...

Lucia BRISCAN

DECLARAȚIE PROVIZORIE

Noi, participantele la conferința internațională „Femeile în secolul al XXI-lea: Depășind limitele spre o dezvoltare durabilă” ne-am întrunit la Sofia între 10-12 octombrie pentru a coagula o rețea de lidere devotate unei dezvoltări durabile a Europei de Sud-Est.

Premisele acestei convenții sînt:

— guvernele, lumea afacerilor și societatea civilă pot contribui la consolidarea democrației prin colaborare și parteneriate internaționale (regionale, europene și transatlantice);

— variata moștenire culturală, etnică și istorică a Europei de Sud-Est constituie baza pe care se poate construi integrarea regională în cadrul comunității democratice globale;

— Europa de Sud-Est se confruntă cu cîteva probleme serioase legate nu numai de construirea unei societăți democratice viabile și a unei creșteri economice reale, ci și de asigurarea fermă a păcii și securității;

— problemele cu care ne confruntăm necesită efortul concertat al tuturor sectoarelor societății din această regiune.

Avem convingerea că femeile au de jucat un rol important și ca dispun de resurse unice în prezentarea unui program politic ținînd socialul, economicul și mediul înconjurător care să țină cont de problemele specifice ale Europei de Sud-Est.

În această perioadă detulburare în care pacea, securitatea și prosperitatea au fost sacrificate ambițiilor politice personale și luptelor pentru putere, cerem elaborarea unor măsuri de stopare a escaladării inutile a tensiunilor în Kosovo și sprijinirea dezvoltării grupurilor civice locale care militează pentru reînnoirea democratică a regiunii.

În urma acestei convenții, o sută șaptezeci și șase de participante au căzut de acord cu privire la:

Consolidarea democrației

- Promovarea participării femeilor în poziții politice de vîrf;
- Întrunirea regulată în diferite țări din regiune a rețelelor ONG-urilor angajate în promovarea consolidării democrației.
- Securitatea internațională și perspectivele ei regionale
- Constituirea unui Grup de politică externă al femeilor din Europa de Sud-est cu o rețea de filiale naționale și locale;
- Inițierea unui program de schimb pentru tinerii din regiune avînd ca obiect strategiile de soluționare pașnică a conflictelor;
- Problema menținerii păcii în regiune ar trebui privită și abordată în contextul creșterii economice, al resurselor umane și protecției mediului, și, într-o formulare mai generală, în contextul unei dezvoltări durabile.

Dezvoltarea economică

- Strategii de sprijinire a producerii de profit;
- Facilitare a afacerilor în care sînt implicate femei
- Rețea a femeilor economiste.

Societatea civilă

- Cooperare regională și bilaterală în vederea educării civice a tinerei generații;
- Programe avînd ca obiect drepturile omului și drepturile femeilor;
- Sprijinirea victimelor de război;
- Stimularea implicării resurselor locale și mobilizării ajutorului pentru auto-ajutorare.

Crimă și corupție

- Schimbul de informații și experiență și

construirea de rețele și coaliții regionale în contextul parteneriatului european și transatlantic;

- Studii de evaluare a tuturor formelor și nivelelor de corupție;
- Dezvoltarea unui mecanism al societății civile de contracarare a corupției.

Mass media independentă

- Prezentarea completă în mass media a perspectivelor și contribuțiilor femeilor;
- Presiunea și protestul civic împotriva obstrucționării mass mediei independente.

Mediu

- Întruniri consultative pe tema Mării Negre și a afluenților săi;
- Sprijin civic pentru semnarea și ratificarea convențiilor internaționale cu privire la mediu, cu accent deosebit pe acordurile transfrontaliere;
- Schimbul de experiență, transferul de traineri, de programe și de metodologie în educația ecologică;
- Respectarea directivelor UE cu privire la mediu.

Rețele de asistență socială și de sănătate publică

- Constituirea unui centru de coordonare regională a ONG-urilor implicate în asistența socială și sănătatea publică;
- Influențarea politicilor legislative și găsirea de parteneri regionali confrunțați cu aceleași probleme de bază;
- Constituirea unei rețele de comunicare electronică.

Cultură și educație

- Adaptarea sistemelor educative la contextul global;

O nouă viziune: Dezvoltarea leadership-ului feminist în Estul Europei

La Sinaia între 25-29 octombrie 1998 a avut loc, în organizarea Ligii PRO EUROPA (Tîrgu Mureș), a Women's Alliance for Development (Sofia) și a Gender Studies (Petersburg), un seminar pregătitor pentru liderile mișcării feminine și feministe din Estul Europei.

Pentru România a fost primul seminar declarat feminist prin însuși titlul propus: „O nouă viziune: Dezvoltarea leadership-ului feminist în Estul Europei”.

Participantele din: Bulgaria, Ungaria, Germania, Rusia, România, Polonia, Cehia, fosta Iugoslavia, și-au propus o agendă pe cît de încercată pe atît de pretențioasă și dificilă, care cuprindea teme ca: globalizarea și impactul tranziției, procesul democratizării

și impactul puterii, feminism și discurs de gen, conceptualizarea genului în context post-comunist, articulări ale experienței noastre feministe din trecut — cum putem să includem în ele puterea, discursuri feministe, feminism marxist, socialist, liberal — perspective est-europene; psihologia liderii feministe, acțiuni de viitor, networking.

Unde democrația este doar un vis

Între 9-11 octombrie, IDEE Washington, împreună cu IDEE din Polonia și Inițiativa Civică din au organizat, la Budapesta, cea de a XII-a întîlnire semestrială a Centrelor pentru Pluralism. Din partea LPE a participat HALLER István.

A XII-a întîlnire a Centrelor pentru Pluralism ar fi trebuit să aibă loc la Subotica, Iugoslavia. La începutul lunii octombrie însă condițiile din această țară nu au fost tocmai prielnice, în orice moment putîndu-se declanșa un atac aerian împotriva regimului comunist al lui Miloșevici.

Această situație și-a pus amprenta pe întreaga desfășurare a întîlnirii. În afara exemplului iugoslav, au fost scoase în evidență represaliile ce se îndreaptă împotriva organizațiilor neguvernamentale din alte zone ale Europei de Est și fostei URSS: Bielorusia și Azerbaidjan, țări unde, după 1990, s-a nutrit speranța schimbării sistemului totalitar, dar la scurt timp după apariția germenilor democrației — organizații neguvernamentale, partide politice — societatea a fost pusă în fața restaurării comunismului. În acest context, România a fost menționată printre exemplele pozitive. Activitățile Fundației pentru Pluralism și ale Ligii PRO EUROPA au fost considerate cu valoare de model pentru detensionarea relațiilor dintre diferite grupuri etnice.

Situația în care România a devenit un „model” poate fi sursă de mîndrie pentru unii, dar și sursă de îngrijorare. Persoanele cu simțul responsabilității nu pot permite să eșueze acest model în devenire. În discuțiile private, în pauzele de cafea, multitudinea de întrebări care mi-au fost adresate au trădat un interes deosebit pentru România, dar s-au formulat și dezamăgiri față de pașii de tango ai Guvernului României în domeniul drepturilor minorităților (ezitări ce, din păcate, caracterizează întreaga reformă). Nu doar Europa aflată mai la vest este cu ochii pe noi, să vadă dacă sîntem pregătiți pentru NATO sau UE, dar și Europa dinspre estul nostru, care așteaptă de la noi găsirea unor soluții viabile, ei avînd neșansa de a trăi încă în sisteme totalitare sau semitotalitare.

Întîlnirea a dat și un prilej de meditație: chiar dacă paharul este pe jumătate gol, cît de mult înseamnă acea jumătate de pahar care este plină!

HALLER István

DECLARAȚIE PROVIZORIE

- Dezvoltarea unei rețele regionale de educație civică atît pentru adulți cît și pentru copii;
- Corelarea educației cu necesitățile economiei;
- Integrarea minorităților în sistemul educativ.

Ar trebui lansat un program regional de burse pentru lideri, în special pentru femei, din Europa de Sud-Est sub titlul de Inițiativa Sud-Est Europeană. Acesta ar fi un program de burse prestigios și recunoscut, destinat liderilor selectați din fiecare țară a regiunii. Finanțarea programului ar cădea în sarcina guvernelor, europene și al SUA, a UE, a Națiunilor Unite, a Consiliului Europei și a altor organisme multilaterale și fundații particulare.

Inițiativa SEE ar deveni un program flexibil ce s-ar bucura de recunoaștere și care nu numai că ar avea o reputație și un prestigiu precum cel al Marshall Memorial Fellowship, al Eisenhower Fellowship ș.a., ci ar crea totodată puternice legături regionale și sectoriale precum și asociații ale absolvenților săi în sud-estul Europei.

Este esențial un mecanism de monitorizare și evaluare a rezultatelor. Toate inițiativele și planurile de acțiune ar trebui implementate în contextul parteneriatului european și transatlantic.

O săptămîna de lucru intens în prezența unor liderii femei cu grad de înțelegere și implicare teoretică destul de diferită ca nivel, dar animate de curiozitate, simțul solidarității, și conștiința unei evoluții, ce nu se bazează doar pe un discurs feminist de import vestic, ci pe o experiență aproape similară în țările foste comuniste, și diferită de cea din țările vestice.

Confluente, interferențe, similitudini, divergențe, au fost temele aduse în discuție, clarificate pe cît se putea și folosite pentru sensurile evoluției viitoare.

Experiență unică pînă acum, pentru multe, dar o experiență ce a oferit pentru cele mai multe ridicarea calității muncii și discursului teoretic în mișcarea feminină est-europeană!

Decorul fiind unul din cele mai frumoase zone ale României, organizarea (Liga Pro Europa) a fost cotate ca ireproșabilă, conținutul seminarului foarte binevenit. Participantele au dus cu ele și experiența și amintirea unei României superbe, curate, civilizate, interesante unde doresc să se reîntoarcă absolut fiecare dintre participante.

Nu-mi tremură mîna cînd scriu aceste rînduri deoarece, cît de comune sau siropoase ar părea, de data aceasta sînt mai mult decît adevărate. Dacă n-aș vedea tot timpul și altceva din România... m-aș reîntoarce și eu?!

Lucia BRISCAN

De la monitorizare la procese

În zilele de 30-31 octombrie 1998 a avut loc la Brașov întrunirea de lucru a Oficiului pentru Protecția Minorității Romilor, care funcționează în cadrul Asociației Avocaților Pentru Apărarea Drepturilor Omului (APADO). Din partea Ligii PRO EUROPA a participat HALLER István.

Oficiul pentru Protecția Minorității Romilor a luat ființă în martie 1996, într-un moment în care a devenit evident faptul că încălcarea drepturilor omului îndreptată împotriva romilor atinge cote alarmante, iar organele de urmărire penală tergiversează soluționarea unor cazuri deosebit de grave. Oficiul a creat un cadru de colaborare între organizațiile care lucrează la nivelul cetățenilor, obțin primele informații, și avocații care pot înainta aceste cazuri instanțelor.

De-a lungul anilor, unele cazuri și-au găsit soluții, chiar dacă nu tocmai satisfăcătoare. Dintre cele propuse de Liga PRO EUROPA, în cazul Lunga (localitate unde la 7 februarie 1990 au fost linșați 4 romi, iar 6 case au fost incendiate) Tribunalul Harghita a condamnat 27 de persoane, iar în cazul Hădăreni (unde la 20 septembrie 1993 au fost linșați 3 romi și s-au incendiat 14 case), Tribunalul Mureș a condamnat 11 persoane.

Deși cele mai cunoscute cazuri de încălcarea drepturilor persoanelor aparținând comunităților de romi sînt cele de violență colectivă (gen Mihail Kogălniceanu, Bolintin), în realitate gama este mult mai largă: de la raziile poliției efectuate doar pentru intimidarea comunităților pînă la aplicarea unor amenzi contravenționale. Cele din urmă pot sfîmi zîmbetul celor neavizați, dar reprezintă arma cea mai eficientă de a menține o stare de frică permanentă în sînul romilor. Amenzi neconcordante cu gravitatea faptelor sau cele fără bază reală creează un resentiment față de legi și organele care pun în aplicare aceste legi, împingînd familiile și așa sărace spre disperare. Nu rareori, datorită imposibilității de a le plăti, amenzi se transformă în zile de închisoare.

Un alt fenomen ce trebuie stopat este aplicarea unor discriminări evidente: oferte de serviciu care menționează „exclus romi”, afișe la intrarea unor locuri publice prin care se interzice accesul persoanelor „colorate”.

Prin urmare, Oficiul pentru Protecția Minorității Romilor are multe cazuri de soluționat, cazuri „model”, pentru a deschide porțile justiției. Se așteaptă ca acestea să-și aibă rolul în schimbarea unor mentalități, stereotipuri ce se leagă de comunitatea romilor.

(H. I.)

Solie din Carpați în Țara Cantoanelor

Dacă deplasarea unui grup de primari și funcționari din administrația publică din România în Elveția, la un stagiul de informare, sub egida **Comitetului Helsinki** — Elveția, în colaborare cu Liga Pro Europa, deplasare anunțată în numărul anterior al acestei publicații, constituia la acea dată, un deziderat, în momentul de față ea este deja un fapt împlinit.

Desfășurată în intervalul dintre 10 și 17 octombrie a.c., această „săptămîină de studiu”, cum au denumit-o inițiatorii ei elvețieni, s-a dorit a fi un bun prilej de a cunoaște la fața locului sistemul elvețian de administrație publică, autogovernarea locală, precum și sistemul federal de guvernare a țării.

Pe parcursul celor 7 zile de lucru au avut loc vii discuții legate de amplul material informațional prezentat de organizatori.

Au fost prezentate cele trei coloane de bază ale statului elvețian: comunitatea, cantonul și federația, și legată de această structură, funcționarea cantonului Graubünden, gazda acestei manifestări. În continuarea acestei teme, a fost prezentat succint sistemul legislativ și, concret, geneza unei legi în Elveția, gestiunea unei comunități și a personalului din administrația publică a unui oraș autonom (taxele și impozitele într-un sistem de autonomie), colaborarea dintre comunitate, canton și confederație. S-au dezbătut probleme sociale, de asigurări, de șomaj, ajutor social și asistență la domiciliu, formele de investiții și modul de colaborare între oraș și investitori.

O altă temă a discuțiilor a constituit-o organizarea turismului, sistemul școlar și organizarea sistemului de învățămînt federal, cantonal și comunal cu particularitățile ei (fiecare localitate hotărîndu-și modul de desfășurare a anului de învățămînt și, de asemenea, alcătuirea bugetului

local). O latură importantă a discuțiilor fost rezervată problemelor legate de protecția mediului și modul de organizare a întreprinderilor de gospodărire locală, stații de epurare a apelor reziduale, stații de captare a apei potabile, dar și cămine pentru bătrîni, școli și internate școlare.

La încheierea acestei laborioase săptămîni de studiu, participanții acesteia, primarii localităților Băicoi, Cernavodă, Filipeștii de Pădure, Gheorgheni, Luduș, Salonta, Sovata, Tg-Ocna și Vatra Dornei, dar și ai comunelor Teaca și Zagăr, precum și funcționari din administrația publică a județelor Alba, Buzău, Bistrița-Năsăud, Harghita și Vaslui, au avut ocazia de a se întîlni cu factori politici din Parlamentul (echivalentul Consiliului Local din administrația locală românească) orașului Chur și Dsentsis, din Parlamentul cantonului Graubünden și reprezentanți din Parlamentul federal, inclusiv miniștrii secretari de stat. Prezența acestor notabilități la acest forum, care a încheiat lucrările stagiului de informare, a reflectat pe de-o parte interesul acestora de a avea un contact nemijlocit cu parteneri din România, o țară despre care mulți dintre ei au mărturisit că nu o cunosc îndeajuns, dar și pentru bunul renume pe care delegația română și l-a cucerit pe parcursul acestei săptămîni, corectitudinea comportamentului și competența intervențiilor din cadrul discuțiilor fiind doar unele din calitățile remarcate laudativ de către gazde. Discuțiile desfășurate în cadrul forumului au continuat pînă seara tîrziu, în cadrul cîine de rămas-bun, oaspeții și gazdele deopotrivă exprimîndu-și unanim satisfacția pentru reușita acestei acțiuni, demarată ca un stagiul informațional pentru delegația română și finalizat ca un stagiul de informare reciprocă.

Mircea SUHĂREANU

Vegyesházasságok, mint konfliktusmegelőző tényezők Erdélyben

Ezen címmel zajlott, 1997 októbere és 1998 szeptembere között, a Pro Europa Liga szatmárnémeti fiókjának egy projektje, melyet az Európai Unió „Phare a Demokrációért” programja finanszírozott. A projekt kísérleti jellegű volt, lévén, hogy nem tett eleget a szigorúan vett tudományosság követelményeinek, inkább a problémák meghatározása és egy kutatás előkészítése volt a célja. A projekt lebonyolításában Zakota Zoltán mint koordinátor vett részt, a tudományos munkát két szociológus, Szilágyi György és Flóra Gábor, a nagyváradi „Sulyok István” Református Főiskola tanarai vezették.

A célcsoport kiválasztásánál figyelembe vettük, hogy Erdélyben mindig számos nemzetiség és felekezet élt együtt és eme jellemzője mindmáig megmaradt. Igyekeztünk eltérő régiókat megvizsgálni, olyan vidékeket ahol valamely etnikum többségben van és olyanokat, ahol kiegyenlítettek az etnikai viszonyok; olyan településeket, ahol a multikulturális együttlétnek régi hagyományai élnek és olyanokat, ahol komoly konfliktusok voltak a közelmúltban.

A célcsoport kiválasztása után interjúkat készítettünk ennek tagjaival. A kérdések az együttélés, az interetnikus és interkonfesszionális kommunikáció legjellemzőbb dimenzióira összpontosítottak. Az eredmények alapján elméleti modellt állítottunk össze, figyelembe véve az együttélés formáját, a kommunikáció módozatait, illetve az identitás megtartásának és fővállalásának lehetőségeit.

A vizsgálat felemás eredménnyel zárult. Felemás mivel, bár a megkérdezett családok kétharmada pozitívan értékeli a családi együttélés légkörét és esélytöbbletet lát gyermekei számára multikulturálisban, mégsem vállalják fel a helyzetükből adódó „híd”, illetve feszültségcsökkentő szerepet. Ennek oka valószínűleg az ilyen családokra jellemző fokozott marginalizálás, illetve az illető közösségekhez való lazább kötődésben kersendő.

A gyerekek érvényesülés lehetőségeit illetően, a családok csaknem fele azon véleményen van, hogy ezek jobbakként az átlagosak, míg mindössze 6 százalékuk ítéli ezeket az átlagnál rosszabbnak. A negatív hatásokat és tapasztalokat legtöbbször a család szűk környezetének hozzájuk való viszonyulásából erdezteti.

A nyelvhasználat gyakorlatát a következő táblázatban foglaljuk össze:

Melyik nyelvet használják	Román férj - magyar feleség	Magyar férj - román feleség
Mindkét nyelvet	18 család	12 család
Kizárólag román	15 család	16 család
Kizárólag magyar	14 család	6 család

Az, hogy az esetek többségében a román nyelvet használják, leginkább annak tudható be, hogy míg a kisebbséghez tartozók általában beszélnek a románt, addig a többségiek sokkal ritkábban ismerik valamelyik kisebbség nyelvét. A nyelvhasználatban megnyilvánuló asszimetria nem feltétlenül jelenti valamely fél kultúrájának dominanciáját; ezt inkább a mindennapi kommunikáció pragmatikus eszközének kell tekinteni.

A multikulturalitás családon belüli, a mindennapok szintjén való megélésének az is következménye lehet, hogy az illető egyének kevésbé kötődnek azon etnikai, illetve

vallási közösségekhez melyeknek tagjai. Ezzel szemben, vagy ennek kompenzálásaként, a közösséghez való tartozás megélésének egy bensőségebb és individualisztikusabb módját alakítják ki saját maguk számára. Ez azonban nem zárja ki, hogy ne tegyenek különféle szimbólikus gesztust a másik kultúrájának elismerése és elfogadása jeléül (pl. kulturális és vallási intézmények látogatása stb.). Kialakulhat ezúton egy specifikus, kompromisszumokon alapuló szubkultúra.

A vázolt egyensúlyi helyzet, amelyben a két fél egyenlőként vesz részt a család értékrendjének kialakításában, nem érvényesül mindig. Gyakran előfordul, hogy valamely fél domináns szerephez jut, így a családon belül is kialakul egy „domináns” kultúra. Jellemző ez főként azon vidékekre, ahol valamely etnikum, illetve vallás a család mikrotársadalmi környezetében többségben van.

A másik végletet az egyik fél teljes asszimilációja jelenti, kulturális identitásának fokozatos feladása a teljes anihilációig. Tény az, hogy régióinkban a nyelvhasználatnak igen erős szimbólikus tartalma van, mivel ez a közösséghez való tartozás legfontosabb kifejezője. A családon belüli — vélt vagy valós — konfliktusok felderítését nagymértékben megnehezíti, hogy a társadalmi elvárások, illetve konvenciók sok esetben meggátolják a családtagokat abban, hogy nyilvánosan beszéljenek nehézségeikről. Ez, nagy valószínűséggel, érvényes a nyelvhasználat kérdéskörére is.

Természetesen nem volt célunk, nem is állt szándékunkban értékítéletet mondani a tanulmányozott családokról, vagy akár a vegyesházasságokról általában. Egy házasság, legyen az vegyes vagy homogén, mint házasság, lehet jó vagy rossz; az ember egy másik emberrel köt házasságot, nem pedig egy közösséggel vagy egy kultúrával.

ZAKOTA Zoltán

Familii mixte ca factori de prevenire a conflictelor în Transilvania — sub acest titlu, Filiala Satu Mare a Ligii PRO EUROPA desfășurată, între octombrie 1997 și septembrie 1998, un proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Phare Democracy. Proiectul a avut un caracter experimental dat fiind faptul că nu a înțrunit exigențele unei cercetări pur științifice, ci a avut ca scop definirea problemelor și pregătirea terenului pentru o cercetare ulterioară în domeniu. Desfășurarea proiectului a fost coordonată de ZAKOTA Zoltán, iar munca științifică a fost efectuată de sociologii SZILÁGYI György și FLÓRA Gábor, profesori la Colegiul Reformat „Sulyok István” din Oradea.

COMUNICAT

APADOR - CH (Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România - Comitetul Helsinki), LPE (Liga Pro Europa) și SIRDO (Societatea Independentă Română pentru Drepturile Omului) își exprimă regretul față de moartea violentă a lui Ștefan Itoafă, președintele filialei Constanța a LADO (Liga Apărării Drepturilor Omului) și corespondent al unui ziar local.

Cele patru organizații se declară solidare cu LADO și cer Parchetului și Poliției care efectuează cercetările să acorde maximum de atenție acestui caz deosebit de grav.

Organizațiile cer Parchetului ca, la încheierea cercetărilor, să facă publice informațiile cu privire la făptași și la mobilul crimei.

APADOR - CH, LADO, LPE, SIRDO

15 octombrie 1998

Istorie orală

În perioada 8—11 octombrie 1998 la Timișoara s-au ținut lucrările seminarului *Memorie-comunicare-identitate*. Desfășurată la Casa Adam Muller Guttenburg în organizarea Fundației pentru o Societate Deschisă în colaborare cu Grupul de Antropologie Culturală și Istorie Orală „A Treia Europă”, cele patru zile ale seminarului au inclus mese rotunde și ateliere legate de rolul și actualitatea istoriei orale ca metodă și formă de cercetare în domeniul științelor sociale (istorie, sociologie, antropologie) și privind obiectul de artă (carte, film, fotografie) ca document istoric.

După o primă zi dedicată unor cursuri de istorie orală pentru studenți, participanții (personalități cunoscute ale vieții sociale și științifice din România și din străinătate, precum Ana Blandiana, Romulus Rusan, Al. Zub, Cristian Preda, Zoltán Rostás, Viorel Marineasa, Marsha Siefert, Roman Wyborski ș.a.) au discutat teme ca *Literatura și filmul față în față cu documentul memorial, Istoria orală: probleme teoretice și metodologice, Memoria: proiecte, instituții, arhive, Istoria orală — memoria perioadei comuniste, Memorie și identitate, Anul 1956 ș.a.*

Pe lângă conținutul interesant al comunicărilor prezentate, seminarul de la Timișoara, primul de o astfel de amploare din România s-a vrut o întâlnire a specialiștilor din țară și din spațiul central și est european care studiază istoria orală. De asemenea s-au făcut pași importanți pentru crearea unei viitoare asociații la nivel național, ca și în alte țări cu tradiție în domeniu, care să facă posibilă coordonarea și acoperirea câtor mai multe zone și teme pentru realizarea unei arhive de istorie orală.

Concluzionând, întâlnirea avangardă din capitala Banatului a constituit un prim pas, dar un prim pas care promite cercetări și colaborări viitoare de care societatea românească are absolută nevoie. Pentru că istoria orală ca metodă calitativă (alternativă) de strângere a datelor istorice are rolul de a completa informațiile, dar și modul de a aborda istoria de pînă acum.

Mulțumim organizatorilor și în special sufletului acestui seminar, neobosită Smaranda Vultur. M.C.

Pro Europa poate fi citită și pe Internet, la adresa:

www.proeuro.netsoft.ro la Editură
e-mail: office@proeuro.netsoft.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSIKY Boldizsár

Director executiv: SZOKOLY Elek

4300 Tirgu Mures, P-fa Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584

CONTENTS:

P.1 *300 Years since the Romanian Church's Union with Rome, 50 Years since Its Being Outlawed* — excerpts from two contribution to the symposium organized by the PEL for the celebration of the two events;

P.2 *A Romanian/Hungarian synopsis of the PEL's main events in October;*

P.3 *Hungary-Romania 1-1* — the football match at Budapest between the national teams of Hungary and Romania and the Hungarian supporters' behaviour have been improperly politicized by the Romanian media which has failed to perceive the event as a game;

P.4-5 *Regarding the Letter of the Foreign Affairs Parliamentary Committee Requiring Mrs. Smaranda Enache, Ambassador of Romania to Finland, to Be Dismissed* — Mrs. Enache's appointment as an ambassador has elicited the rage of nationalistic media and politicians who have always interpreted her conciliatory actions as a threat to the stability of the Romanian state;

P. 6-7 *300 Years since the Romanian Church's Union with Rome, 50 Years since Its Being Outlawed* — Mrs. Enache's message to the participants to the symposium organized by the PEL at Reghin; — *On the Courage of Salvation and the Saviour's Reward* — the Romanian Greek-Catholic Church has constantly strived to integrate Romania into the European system of values even when, as a reward, it was crucified;

P. 8 *Draft Declaration of the international conference at Sofia "Women in the 21st century: Overcoming Boundaries to Sustainable Development"*;

P. 9 *"A New Vision: Developing Feminist Leadership in Eastern Europe"* — the international conference organized by the PEL at Sinaia managed to settle a cooperation network of the feminist movement in Eastern Europe; *There Where Democracy Is Still a Dream* — the Romanian model of ethnic reconciliation, as outlined at the meeting of the Centers for Pluralism, is so far a success, but, since the process is under way, it incurs a lot of responsibility in order not to be spoiled;

P. 10 — *Envoy from the Romania to Switzerland* — the PEL and the Helsinki Committee in Switzerland organized a probation period for Romanian public administration workers;

P. 11 *The Role of Mixed Families in Preventing Ethnic Conflicts in Transylvania* — the study initiated by the Satu Mare branch of the PEL on the role of the ethnically mixed families has been completed;

P. 12 *Press Release* — four NGOs, among which the PEL, express their regret at the violent death of Ștefan Itoafă, human rights activist, and require a quick and careful investigation of the circumstances of his death.

*PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Fundației Heinrich Böll (Germania) și BILANCE (Olanda)*

Redactor: Doina BACI

La redactarea acestui număr au colaborat: Laura ARDELEAN, Marius COSMEANU, CSIKY Erzsébet, HALLER István, KACSÓ Judith-Andrea, KERESZTES Barna, LUCACIU András, Ioana ROMAN, Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Editare texte: KACSÓ Judith-Andrea • Foto: Octavian MOLDOVAN
Multiplicat la Liga PRO EUROPA